

L'edició de traduccions literàries al català durant la primera dictadura del s. xx*

Jordi Chumillas i Coromina
(Universitat de Vic)

Miguel Primo de Rivera Orbaneja, capità general de Barcelona, declarà l'estat de guerra i la supressió de la Constitució de 1876 la nit del 12 al 13 de setembre de 1923. D'aquesta manera, s'inicià un període dictatorial inicialment provisional (havia de durar tres mesos, però s'allargà fins a 1930) que posà fi al règim liberal de parlamentarisme i alternança de partits de la Restauració. L'arribada de Primo de Rivera suposà també la imposició d'una censura en la premsa, tant pel que fa a les publicacions periòdiques com als llibres. A la pràctica, però, i contràriament al que podria semblar, de 1923 a 1930 el sector editorial literari en català experimentà un notable creixement, tant pel que fa a volums editats com al nombre de segells editorials existents.

Hi ha diversos factors que expliquen aquest fenomen. En primer lloc, la censura aplicada pel directori de Primo de Rivera fou més tolerant (fins i tot arbitrària) amb el llibre imprès que no pas amb la premsa escrita: tenien una difusió escassa, sobretot si es comparava a les publicacions periòdiques (Roig i Rosich, 1992: 437-438). En segon lloc, es començà a considerar la lectura en català una iniciativa per fer front a la repressió cultural i l'anticatalanisme de la dictadura, fet que es traduí en un creixement del públic lector i, de retruc, del nombre de segells editorials encarregats de satisfer aquesta demanda, tant de tipus cultural com de dedicats a la literatura de consum popular. En qualsevol cas, per entendre aquest creixement (que inicialment podia semblar fins i tot paradoxal) resulta indispensable tenir en

* Aquest treball s'emmarca dins les investigacions del Grup de Recerca Consolidat (2009 SGR 736) «Textos Literaris Contemporanis: estudi, edició i traducció» de la Universitat de Vic.

compte el paper que hi tingué la traducció, en alguns gèneres fins i tot superior a la producció original.

Així doncs, el propòsit d'aquest article és (a partir de la identificació dels títols literaris traslladats al català de 1923 a 1930) identificar els segells editorials que apostaren d'una manera més decisiva per la traducció en la confecció del seu catàleg, presentar els traductors més actius durant el període, els autors més traslladats i les combinacions lingüístiques més habituals. Amb això, es pretén posar de manifest la importància de l'activitat traductològica en el desenvolupament del sector editorial del moment i, fins i tot, del sistema lingüístic i literari català.

Fruit d'un minucios buidatge de nombrosos catàlegs editorials de l'època i, també, d'obres bibliogràfiques com ara la *Bibliografía general española e hispanoamericana* de les Cambres Oficials del Llibre de Madrid i de Barcelona, he pogut configurar una base de dades que conté més de 370 títols literaris traduïts al català de 1923 a 1930. La narrativa se n'endua la part del lleó, amb un 70% dels títols traslladats. Hi destaca la presència de novel·les (146) i de clàssics grecs i llatins¹ (54). Ja a molta distància se situen les obres teatrals (11%), les de temàtica religiosa² (9%), els textos musicats (7%) i, finalment, les obres poètiques (3%). Aquesta distribució no resulta gens sorprenent: la narrativa i el teatre solen ser gèneres populars i, per tant, tenen un públic lector potencial superior als altres.

L'estudi d'aquesta base de dades ha permès, a més, identificar els segells editorials que apostaren amb més fermesa per l'edició de traduccions. Vegem-ne una mostra.

Editorials en català més actives en l'edició de traduccions literàries³

Gràcies a la iniciativa i al mecenatge de Francesc Cambó i a la seva voluntat de «crear una cultura humanística a Catalunya», el 1922

1. Seguint un criteri generalment admès, considero que actualment els clàssics grecs i llatins tenen un clar valor literari.

2. De nou, sovint es tracta d'obres amb un evident interès literari.

3. Apareixen seguint un ordre basat en la quantitat de traduccions publicades de 1923 a 1930.

es constituí la **Fundació Bernat Metge**, amb l'objectiu de recuperar els clàssics grecs i llatins mitjançant la publicació d'edicions bilingües prologades i comentades. Àngel Ruiz i Pablo ja ho explicava a les pàgines de *La Vanguardia* el 22 d'octubre d'aquell mateix any, després d'haver tingut accés al fulletó informatiu sobre la iniciativa que havia redactat Joan Estelrich:⁴

Con curiosidad y sorpresa hemos leído el folleto en que se da cuenta y se exponen los planos de la *Fundació Bernat Metge*, [...] cuyos propósitos son excitar y extender el gusto por la literatura clásica, la de Grecia y Roma, y cuyo fin verdadero es el de dotar a las letras catalanas [...] de aquella armonía, ponderación, claridad y serenidad que son los distintivos de la literatura y el [...]. Se trata de llenar el hueco inmenso que en la lengua y la cultura catalanas dejaron cuatro siglos de inhibición y decadencia.

El nou segell publicà el primer volum el 1923 (*De la natura*, de Lucreci, traduït per **Joaquim Balcells**) i, el 1930, ja n'havia editat una cinquantena. El catàleg de l'editorial alternava clàssics grecs d'autors com Aristòtil, Eurípides, Plató, Plutarc o Xenofont, amb d'altres de llatins com Apuleu, Ausoni, Ciceró, Lucreci, Ovidi i Sèneca. La qualitat de les traduccions, sempre a cura d'il·lustres llatinistes i hel·lenistes, col·laborà decisivament en l'evolució i l'establiment del català com a llengua literària. Els traductors del grec més prolífics durant el directori de Primo de Rivera foren **Carles Riba** (*Medea*, d'Eurípides; *Vides paral·leles*, de Plutarc; *Records de Sòcrates* i *Obres socràtiques menors*, de Xenofont) i **Joan Crexells** (*Diàlegs*, de Plató); pel que fa al llatí, destaca la feina, entre d'altres, de **Carles Cardó** (*De la ira*, *De la brevetat de la vida*, *Diàlegs a serè*, *Consolacions i Lletres a Lucili*, de Sèneca), **Marçal Olivari** (*Les metamorfosis*, d'Apuleu; *Lletres*, de Plini el Jove; *Història Natural*, de Plini el Vell) i **Salvador Galmés** (*D'agricòlia*, de Cató; *De l'orador*, de Ciceró; *Del camp*, de Varró).

Tot i que aparegué coincidint amb la darrereria del règim dictatorial, **Edicions Proa** (1928) es convertí en només dos anys en la segona editorial més activa del període 1923-1930 pel que fa a l'edició de traduccions literàries al català (46 en total). Fundada per Marcel·lí Antich i Josep Queralt a suggeriment de Pompeu Fabra, inicià l'acti-

4. Director de la Fundació de 1923 a 1958.

vitat sota la direcció literària de Josep Puig i Ferrer i amb l'objectiu de posar la cultura a l'abast del poble. Pel que es desprèn de les paraules que Antoni López Llausàs dedicà al nou segell a les pàgines de la revista *Mundo Gráfico*, el 1932 Proa ja havia assolit aquesta fita:

‘Edicions Proa’ es otra editorial que, dirigida por J. Puig y Ferrer, ha puesto el libro catalán, editado con dignidad, al alcance del público más modesto.

Des del primer moment, l'editorial se centrà en la publicació d'obres literàries (majoritàriament novel·les) en català, tant originals com traduccions. Els trasllats, que tenien un pes molt important dins el catàleg de l'editorial, s'integraven en col·leccions com ara A Tot Vent, Biblioteca Oreig, Els d'Ara, Contes Russos o Biblioteca Grumet, i estaven signats per personalitats contrastades com **Cèsar August Jordana** (*Mrs. Dalloway*, de Virginia Woolf; *La història de Macbeth*, de William Shakespeare; o *L'amor i Mr. Lewisham*, de Herbert George Wells, entre d'altres), **Francesc Payarols** (*L'etern marit*, de Fiódor Dostoievski; *La mort d'Ivan Iltix*, de Lev Tolstoi; o *Pares i fills*, d'Ivan S. Turgenev), **Joan Gols** (diversos contes populars russos d'autoria desconeguda), **Pau Romeva** (*Oliver Twist*, de Charles Dickens; *Ivanhoe*, de Walter Scott), **Marià Manent** (*L'aire daurat*) o **Just Cabot** (*Els cors purs*, de Joseph Kessel; *El roig i el negre*, de Stendhal). A part de mostrar un evident interès per la narrativa russa,⁵ Proa, amb Joan Puig i Ferrer en la direcció literària, féu apostes arriscades amb la publicació de títols d'autors encara desconeguts pel públic català, però que acabarien esdevenint autèntics clàssics de la literatura universal. L'exemple més clar d'això és l'edició de *Mrs. Dalloway* de Virginia Woolf el 1930, tot just cinc anys després de l'aparició de la primera edició en llengua original. Amb aquest títol, la primera traducció de Woolf editada tant a Catalunya com a l'Estat Espanyol,⁶ Proa posà a l'abast del públic lector català l'obra d'una autora aleshores probablement desconeguda, però que,

5. Tenia una col·lecció dedicada exclusivament a la narrativa breu russa i, a més, va editar obres de Dostoievski, Tolstoi, Puixkin o Turgenev.

6. De fet, la primera obra de Woolf traduïda a l'espanyol no es va publicar fins a 1936, fruit de la feina de Jorge Luis Borges i l'editorial argentina Sur.

amb els anys, acabaria deixant una empremta inesborrable en la història de la literatura.

El 1924, en plena dictadura, Ventura Gassol inicià una nova aventura editorial: la col·lecció *La Novel·la Estrangera*. Sota la direcció del mateix Gassol, i administrada per Joan Gols, aquesta iniciativa editorial es dedicà exclusivament a la publicació de volums traduïts de narrativa breu escrits per autors de renom com Edgar Allan Poe, Eça de Queiroz, Gérard de Nerval, Honoré de Balzac, Mark Twain o Lev Tolstoi. Durant una primera etapa, la col·lecció tingué l'administració a la Llibreria Italiana de Barcelona, un centre de reunió d'activistes catalanistes radicals de diversa procedència, i aparegué amb una periodicitat quinzenal. A partir del tretzè volum, però, inicià una segona etapa: Gassol s'exilià a França, i Manuel González Alba assumí la direcció de la col·lecció (ara administrada des del seu domicili particular), que passà a tenir una periodicitat setmanal. Amb tot, la iniciativa morí a l'estiu de 1925, amb un catàleg al darrere de 45 títols editats en 38 volums traslladats, entre d'altres, per **Carles Riba** (*El Dux i la dogaresa*, d'E. T. A. Hoffmann; *Laura o el segell roig*, d'Alfred de Vigny; reedició de traduccions anteriors de diversos contes d'Edgar Allan Poe), **Jordi Finestrelles** (*La dida*, *El tresor*, *Un poeta líric*, *Una Mosseta rossa*, *Josep Maties* i *El penjat*, de José Maria Eça de Queiroz), **Manuel González Alba** (*Entre quatre parets*, *Els Primers amors del jove Blauet*, *De com s'esdevé colorista* i *Una víctima de la sort*, d'Henri Murger; *Contes fantàstics* i *Els orbs de Chamony*, de Charles Nodier) i **Cèsar August Jordana** (*El cinc d'espases*, de Gilbert Keith Chesterton; *Tom Sawyer: detectiu*, de Mark Twain).

Antoni López Llausàs, Josep M. Cruzet i Manuel Borràs de Quadras obriren la **Llibreria Catalònia** el 1924, també coincidint amb el directori. Ja des del primer moment, la nova empresa es fixà el propòsit de fugir de la visió tradicional associada a les llibreries, amb la clara voluntat d'esdevenir una iniciativa revolucionària. Així doncs, en la línia de les llibreries parisenques del moment, Catalònia es convertí ben aviat en un punt de trobada i d'intercanvi cultural, on el llibre no era un objecte de culte, sinó un instrument que havia de permetre dinamitzar i difondre el gust per la literatura i la cultura

7. Signava les traduccions amb el pseudònim P. Montclà.

entre la societat barcelonina i catalana.⁸ Situada al número 17 de la Plaça de Catalunya, un any després de la fundació adquirí l'Editorial Catalana, de la qual reedità setze traduccions sota el segell «Editorial Catalana». Dins el catàleg de la Llibreria Catalònia, dedicat majoritàriament a la difusió d'obres literàries de renom, les traduccions tenien un pes molt important, distribuïdes en col·leccions com ara Univers, Biblioteca Horitzons, Primavera i Biblioteca Literària. Des de 1926 i fins a 1930, la Llibreria Catalònia publicà 37 traduccions en 39 volums, la majoria novel·les (amb autors del renom de Joseph Conrad, Fiódor Dostoievski, Johann Wolfgang von Goethe, Maurice Maeterlink, Lev Tolstoi, Anton Txèkhov o Voltaire) i, en menor mesura, obres poètiques (de Challes Baudelaire i Frédéric Mistral, per exemple). Els traductors que treballaren d'una manera més activa per a aquest segell foren **Carles Soldevila** (*El crim de Silvestre Bonnard*, d'Anatole France; *Seixanta u*, d'Owen Johnson; *Càndid*, de Voltaire; *Els silencis del coronel Bramble*, d'André Maurois), **Olga Savarin**⁹ (*Taras Bulba*, de Nikolai Gogol, traduïda conjuntament amb Melcior Font; *La sonata a Kreutzer* i *Katia*, de Lev Tolstoi; *Tres anys*, d'Anton Txèkhov), **Alfons Maseras**¹⁰ (*La intel·ligència de les flors*, de Maurice Maeterlinck; *Axelle*, de Pierre Benoît; *La vídua del penjat*, de Camilo Castelo Branco), **Rosend Llates** (*Les flors del mal*, de Charles Baudelaire; *Romeu i Julieta* i *Ginebra la Blonda*, de Matteo Bandello) i **Josep Carner-Ribalta** (*La follia d'Almayer*, de Joseph Conrad; *La dispesera*, de Fiódor Dostoievski).

Tot i que de 1923 a 1930 tingueren una producció menor en comparació a la de les editorials esmentades fins ara, hi ha un bon nombre de segells que publicaren una quantitat considerable de trasllats literaris al català. D'una banda és destacable la feina dels de tipus cultural, com ara **Barcino** o l'**Associació Wagneriana**. Barcino,

8. Manuel Borràs de Quadras ho constata en una entrevista que Oriol Domingo li féu el 1974 per a *La Vanguardia*, amb motiu del 50è aniversari de la fundació de Llibreria Catalònia. En l'entrevista, també explica que foren els primers a muntar estands al carrer per arribar als lectors potencials.

9. Pinyol (1997) exposa que es podria tractar d'un pseudònim no identificat emprat per crear el fals efecte que la traducció havia estat elaborada per una persona d'origen eslav. Xènia Dyakonova i José Mateo van més enllà i obren la possibilitat que es tractés d'un invent editorial.

10. Emprava el pseudònim Jaume dels Domenys.

que tot just havia iniciat l'activitat el 1924, edità més d'una vintena de traduccions distribuïdes en col·leccions com ara Col·lecció Popular Barcino, Col·lecció Sant Jordi, Els Nostres Clàssics o Clàssics del Món; es tractava majoritàriament de títols teatrals (d'autors tan destacats com William Shakespeare o Molière), tot i que també hi havia lloc per a les obres religioses (de sant Agustí i sant Francesc de Sales, entre d'altres) i per a la narrativa (amb Voltaire, Giovanni Boccaccio o Lev Tolstoi). Els trasllats de Barcino estaven signats per literats de la talla de **Cèsar August Jordana** (*L'ingenu*, de Voltaire; *Sakuntala*, de Kalidasa; *Antoni i Cleopatra*, *Els dos Cavallers de Verona*, *Juli Cèsar*, *La Tempestat*, *L'amansiment de la fera* i *Macbeth*, de William Shakespeare) o **Rosend Llates** (*Un caprici* i *Cal que una porta estigui oberta o tancada*, d'Alfred de Musset; *Confessions*, de sant Agustí). L'Associació Wagneriana (1901), al seu torn, publicà la reedició d'una dotzena de traduccions al català (i adaptades a la música) d'òperes de Wagner i Mozart, amb un gran protagonisme de **Joaquim Pena** (fundador de l'Associació), **Jeroni Zanné** i **Xavier Viura**. D'altra banda, cal destacar també l'activitat dels segells centrats en l'edició de consum popular, com ara **Mentora** o **Salvador Bonavia**. Mentora (1926), un segell paral·lel de Joventut, edità una vintena de narracions infantils i juvenils, d'aventures, de temàtica rosa, etc., dins les col·leccions Grans Èxits, Biblioteca Neus, Biblioteca Europa o Llibres per a Nois i Jovenets, entre d'altres; es tractava de títols escrits per autors de renom dins dels gèneres populars (Lewis Carroll, James Oliver Curwood, Robert Louis Stevenson i Jules Verne en són un bon exemple) i traduïts per escriptors del prestigi de **Cèsar August Jordana** (*La minyona del mas*, d'Eugenia Marlitt; *Tres cors en dansa*, de Berta Ruck; *Penrod actor*, de Booth Tarkington) o **Josep Carner** (*Alicia en terra de meravelles*, de Lewis Carroll; *La rosa i l'anell*, de William Makepeace Thackeray). Pel que fa a Salvador Bonavia (primera dècada del segle XX), centrà l'activitat en els trasllats teatrals, i alternà obres d'acceptació massiva pròpies del teatre de bulevard i la comèdia burgesa amb títols d'autors cultes com George Bernard Shaw o Honoré de Balzac.

Conclusions

Arribats a aquest punt, les dades presentades en aquest article permeten aventurar diverses conclusions. En primer lloc, sembla prou clar que la censura imposada pel directori de Primo de Rivera fou permissiva (o fins i tot indiferent) amb la producció bibliogràfica. De fet, el nombre de traduccions editades (i, per extensió, de volums generals) experimentà un creixement gradual dels 20 títols de 1923 als més de 90 de 1930.

Tot i que no es tracta del principal objecte d'estudi d'aquest article, considero oportú dedicar un paràgraf a l'anàlisi dels idiomes més traduïts al català de 1923 a 1930.¹¹ Relacionat amb això, el 26% (91 títols) dels trasllats es feren a partir d'originals en francès; ben a prop trobem l'anglès, amb el 22% (81); ja a força distància, apareixen l'alemany i el llatí (gràcies a la tasca de la Fundació Bernat Metge), amb un 13% (46 títols) cadascun; a continuació trobem el rus, amb un 9% (32 títols), i el grec clàssic, amb un 6% (21 títols). Completen aquest llistat un seguit d'idiomes amb una presència gairebé testimonial: es tracta de l'àrab, l'espanyol, l'hebreu, l'occità, el portuguès, l'hindi i l'italià. Tot i que pràcticament mai no s'especifica en els volums editats i en els textos que els presenten, és versemblant aventurar que, en general, les traduccions d'alguns dels idiomes menys freqüents (hindi, àrab o fins i tot rus) es feien indirectament partint d'una versió en una llengua majoritària (principalment el francès o l'anglès).

L'edició literària recau gairebé completament en uns segells concrets. De fet, tal com exposa la taula que hi ha a continuació, onze editorials es reparteixen 298 de les 372 traduccions publicades durant el directori.

Editorials	Volums publicats	Títols publicats
Fundació Bernat Metge	54	54
Edicions Proa	47	46
La Novel·la Estrangera	45	45

11. Es té en compte la llengua de redacció de l'original, no pas la llengua a partir de la qual es fan els trasllats al català.

Editorials	Volums publicats	Títols publicats
Llibreria Catalònia	39	37
Barcino	23	23
Mentora	24	22
Salvador Bonavía	16	16
Editorial Catalana	16	16
Associació Wagneriana	14	13
Successors d'Henrich	10	10
Foment de Pietat Catalana	10	9

Pel que fa als traductors, destaca la presència de personalitats amb un bagatge cultural i una formació molt elevada, escriptors de renom que sovint alternen creació i traducció. Es tracta de figures com Carles Riba, Cèsar August Jordana, Josep Carner, Carles Soldevila o Josep Miracle, per posar-ne alguns exemples.

Finalment, sembla lícit aventurar que l'activitat traductora, en algun gènere fins i tot superior a la producció original, contribuï decidivament en la fixació de la llengua literària estàndard. Això no és estrany si es té en compte que, sovint, la portaven a terme traductors que, a més, eren escriptors de primera línia. Així doncs, es podria afirmar que, durant la dictadura de Primo de Rivera, la traducció tingué un paper decisiu en la construcció del sistema lingüístic i literari català.

Referències bibliogràfiques

- Bibliografía general española e hispanoamericana*. Madrid: Cámara Oficial del Libro, 1923-1930.
- DOMINGO, Oriol. «'Casa del libro': Medio siglo al servicio de la cultura catalana». *La Vanguardia* (3 de maig de 1974), p. 36.
- DYAKONOVA, Xènia; MATEO, José. «Anton Txèkhov» [en línia]. *Visat: la revista digital de literatura i traducció del PEN Català*. <http://www.visat.cat/literatura_universal_catala/fitxa-autor.php?id_autor=38&nom_origen=Rus&id_origen=21> [consulta: setembre de 2008].

- ESTELRICH, Joan. «Una empresa simpàtica». *La Vanguardia* (31 d'octubre de 1922), p. 14.
- LLANAS, Manuel. *L'edició a Catalunya: el segle XX (fins a 1939)*. Barcelona: Gremi d'Editors de Catalunya, 2005.
- LÓPEZ LLAUSÀS, Antoni. «El libro y la edición catalana». *Mundo Gráfico* (28 de desembre de 1932), p. 120-121.
- PINYOL, Ramon. «Contribució a l'estudi de la col·lecció 'La Novel·la Estrangera'». *Quaderns: revista de traducció*, núm. 8, (2002) p. 29-40.
- PINYOL, Ramon. «Les traduccions de la literatura russa a Catalunya fins a la guerra civil. Esbós d'una bibliografia». Dins: GONZÁLEZ, Soledad; LAFARGA, Francisco (ed.). *Traducció i literatura: homenatge a Àngel Crespo*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Pompeu Fabra, 1997.
- ROIG I ROSICH, Josep M. *La dictadura de Primo de Rivera a Catalunya: un assaig de repressió cultural*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992.
- TARÍN-IGLESIAS, Josep. «Una vieja librería». *La Vanguardia* (7 de juny de 1974), p. 1.
- VÁZQUEZ SALLÉS, Daniel. «El mundo está gobernado por los libros». *Culturas. La Vanguardia* (18 d'abril de 2007), p. 26-29.

Annex: Traductors més actius i traduccions citades en l'article

FUNDACIÓ BERNAT METGE

Balcells, Joaquim	<i>De la natura. Vol. I, II</i>	Lucreci	1923, 1928
Cardó, Carles	<i>De la ira</i>	Sèneca	1924
	<i>De la brevetat de la vida</i>	Sèneca	1924
	<i>Diàlegs a serè</i>	Sèneca	1926
	<i>Consolacions</i>	Sèneca	1925
	<i>Lletres a Lucili. Vol. I, II III,</i>	Sèneca	1928, 1929, 1930
Crexells, Joan	<i>Diàlegs. Vol. I, II, III</i>	Plató	1924, 1925, 1928
Galmés, Salvador	<i>D'agricolia</i>	Cató	1927
	<i>De l'orador</i>	Ciceró	1930
	<i>Del camp</i>	Varró	1928
Olivar, Marçal	<i>Les metamorfosis</i>	Apuleu	1929
	<i>Lletres. Vol. I, II</i>	Plini el Jove	1927
	<i>Història Natural</i>	Plini el Vell	1925
Riba, Carles	<i>Medea</i>	Eurípides	1929
	<i>Vides paral·leles. Vol. I, III</i>	Plutarc	1926-1930
	<i>Records de Sòcrates</i>	Xenofont	1923
	<i>Obres socràtiques menors</i>	Xenofont	1924

EDICIONS PROA

Cabot, Just	<i>Els cors purs</i>	Joseph Kessel	1930
	<i>El roig i el negre</i>	Stendhal	1930
Gols, Joan	<i>El peixet d'or</i>	Alexandre Puixkin	1930
	<i>En Bonhome i en Malhome</i>		1930
	<i>Ivànutxka i Elènutxka</i>		1930
	<i>La noia espavilada. L'ós, la guineu i el camperol. El fals tsar del bosc</i>		1930
	<i>L'aranyeta d'or</i>		1930
	<i>Marfutka</i>		1930
	<i>Pardalet. La unió fa la força</i>		1930

	<i>El gallet, el tatet i la guineu. El gegant Verliubà</i>		
	<i>Els tres guerrers. El rei Misgüirlaranya</i>		
	<i>Tsarevix Ivan</i>		
Jordana, C. A.	<i>Mrs. Dalloway</i>	Virginia Woolf	1930
	<i>La història de Macbeth</i>	William Shakespeare	1929
	<i>L'amor i Mr. Lewisbam</i>	H.G. Wells	1930
Manent, Marià	<i>L'aire daurat</i>		1928
Payarols, Francesc	<i>L'etern marit</i>	Fiódor Dostoievski	1929
	<i>La mort d'Ivan Ilitx</i>	Lev Tolstoi	1930
	<i>Pares i fills</i>	Ivan S. Turgenev	1929
Romeva, Pau	<i>Oliver Twist</i>	Charles Dickens	1929
	<i>Ivanhoe</i>	Scott Walter	1929

LA NOVEL·LA ESTRANGERA

Finestrelles, Jordi	<i>La dida</i>	Eça de Queiroz	1925
	<i>El tresor</i>	Eça de Queiroz	1925
	<i>Un poeta líric</i>	Eça de Queiroz	1925
	<i>Una mosseta rossa</i>	Eça de Queiroz	1925
	<i>Josep Maties</i>	Eça de Queiroz	
	<i>El Penjat</i>	Eça de Queiroz	
González, Manuel	<i>Entre quatre parets</i>	Henri Murger	1925
	<i>Els primers amors del jove Blauet</i>	Henri Murger	1925
	<i>De com s'esdevé colorista</i>	Henri Murger	1925
	<i>Una víctima de la sort</i>	Henri Murger	
	<i>Contes fantàstics</i>	Charles Nodier	1925
	<i>Els orbs de Chamony</i>	Charles Nodier	1925
Jordana, C. A.	<i>El cinc d'espases</i>	G. K. Chesterton	
	<i>Tom Sawyer: detectiu</i>	Mark Twain	1924
Riba, Carles	<i>El Dux i la dogaressa</i>	E. T. A. Hoffmann	1924
	<i>Laura o el segell roig</i>	Alfred de Vigny	1924
	<i>El barril d'Amontillado</i>	Edgar Allan Poe	
	<i>El cas de M. Valdemar</i>	Edgar Allan Poe	

	<i>El cor delator</i>	Edgar Alan Poe	
	<i>El gat negre</i>	Edgar Alan Poe	
	<i>El pou i el pèndol</i>	Edgar Alan Poe	1925
	<i>El retrat oval</i>	Edgar Alan Poe	1925
	<i>HopFrog</i>	Edgar Alan Poe	
	<i>La caiguda de la casa Usber</i>	Edgar Alan Poe	1925
	<i>La màscara de la mort roja</i>	Edgar Alan Poe	1925
	<i>Metzengerstein</i>	Edgar Alan Poe	
	<i>Morel-la</i>	Edgar Alan Poe	1925
	<i>William Wilson</i>	Edgar Alan Poe	1925

LLIBRERIA CATALÒNIA

Carner-Ribalta, J.	<i>La follia d'Almayer</i>	Joseph Conrad	1929
	<i>La dispesera</i>	Fiódor Dostoievski	1928
Llates, Rossend	<i>Les flors del mal</i>	Charles Baudelaire	1926
	<i>Romeu i Julieta</i>	Matteo Bandello	1929
	<i>Ginebra la Blonda</i>	Matteo Bandello	1929
Maseras, Alfons	<i>La intel·ligència de les flors</i>	Maurice Maeterlinck	1930
	<i>Axelle</i>	Pierre Benoit	1929
	<i>La vídua del penjat</i>	Camilo Castelo Branco	1930
Savarin, Olga	<i>Taras Bulba</i>	Nikolai Gogol	1929
	<i>La sonata a Kreutzer</i>	Lev Tolstoi	1928
	<i>Katia</i>	Lev Tolstoi	1929
	<i>Tres anys</i>	Anton Txèkhov	1930
Soldevila, Carles	<i>El crim de Silvestre Bonnard</i>	Anatole France	1925
	<i>Seixanta u</i>	Owen Johnson	1927
	<i>Càndid</i>	Voltaire	1928
	<i>Els silencis del coronel Bramble</i>	André Maurois	1930

BARCINO

Jordana, C. A.	<i>L'ingenu</i>	Voltaire	1927
	<i>Sakuntala</i>	Kalidasa	1927
	<i>Antoni i Cleopatra</i>	William Shakespeare	1930

	<i>Els dos Cavallers de Verona</i>	William Shakespeare	1930
	<i>Juli Cèsar</i>	William Shakespeare	1930
	<i>La tempestat</i>	William Shakespeare	1930
	<i>L'amansiment de la fera</i>	William Shakespeare	1930
	<i>Macbeth</i>	William Shakespeare	1930
Llates, Rossend	<i>Un caprici</i>	Alfred de Musset	1929
	<i>Cal que una porta estigui oberta o tancada</i>	Alfred de Musset	1929
	<i>Confessions. Vol. I, II, III, IV</i>	Sant Agustí	1928, 1929

MENTORA

Carner, Josep	<i>Alicia en terra de meravelles</i>	Lewis Carroll	1927
	<i>La rosa i l'anell</i>	William M. Thackeray	1926
Jordana, C. A.	<i>La minyona del mas</i>	Eugenia Marlitt	1928
	<i>Tres cors en dansa</i>	Berta Ruck	1927
	<i>Penrod actor</i>	Booth Tarkington	1926